

TITO — OSTAL BOŠ VEDNO Z NAMI

»Noben človek ni otok, povsem sam zase; vsak človek je kos Celine, del kopne zemlje; če Morje odplavi grudo prsti, je Evrope manj, prav tako, kakor da je bil Rtič, prav tako, da je bilo Posestvo tvojih prijateljev ali tvoje lastno; ob smrti vsakega človeka je mene manj, zakaj vključen sem v Cloveštvo. In zato nikdar ne pošiljaj vpraševaj, komu zvon zvon: zvon ti tebi.«

Kako so te besede Johna Dnoneja iz 17. stoletja povezane z današnjim trenutkom, ko je usoda iztrgala izmed nas očeta naše domovine, tov. Tita. Z njegovo smrtjo je odšlo tudi del nas samih, del slehernika v naši družbi.

Titova smrt ne pomeni le prenehanje življenja revolucionarja in bojovníka ter vizionarja, pač pa pomeni odhod snovalca idej, iz katerih se je nenehno črpal navdih in neposredna pomoč v aktualnem boju za družbeni napredek. Titovo delo od nekdanj presega okvire zveze komunistov, postalo je neposredno živo zanimanje slehernega delovnega človeka in občana, celotne naše domovine in večine naprednih ljudi ter progresivnih sil tudi v svetu.

Življenjska pot tov. Tita je bila dolga, težka in nadvse uspešna. Kot sin revnega kmeta, vajenec in kasnejši kovinarski delavec je domala od nežnega otroštva dalje na svoji koži občutil tegobe izkoriščanja in nacionalne neodvisnosti. Po osnovni šoli se je v Sisku učil ključavničarstva ter bil zaposlen v Zagrebu, Kamniku, na Češkem in Dunajskem Novem mestu. Prvič je bil zaprt zaradi protimilitaristične propagande med potjo na bojišče 1. svetovne vojne (1914). Na fronti v Karpatih je bil ranjen in ujet. Iz ruskega ujetništva je pobegnil in sodeloval v oktobrski revoluciji. V Jugoslavijo se je vrnil l. 1920, ko je postal tudi član KPJ. Pogosto je bil ob delo zaradi revolucionarnega delovanja. Ustanavljal je partijske in sindikalne organizacije v Zagrebu, Velikem

Trojstvu, v Kraljevici, Smederevski Palanki, skratka povsod, kjer je bil zaposlen. Pri političnem delu je že na začetku naletel na velike težave, tako zaradi starojugoslovanskega režima, kot tudi zaradi nasprotujočih si struj znotraj KPJ. Titov genij je zablestel leta 1928 na mestni partijski konferenci Zagreba, kjer je s svojimi enostavnimi, praktičnimi tezami povsem presešel takratne razprtije v KPJ. Govoril je o nujnosti neposredne osvoboditve od frakcionaštva in o negativnih vplivih sektaštva v Partiji na množice. Že takrat je napovedal bližino generalsko-fašistične diktature, kar se je pozneje izkazalo kot popolnoma točna prognoza. Septembra tega leta je bil obsojen na 6 let ječe, predvsem zaradi več dobro organiziranih stavk, ki so imele prav uporniški značaj. Z nastopom ječe in kasneje z odhodom v Moskvo je bil Tito 9 let odsoten z naše politične scene.

Že sama misel na dejstvo, da se vrača domov, v svojevrstno odpadništvo, kjer mu preti stalna smrtna nevarnost, se mu je zdela, v primerjavi s stalinistično stvarnostjo, prelepa iluzija o odprtih možnostih bojevanja, morda celo smrtonosnega bojevanja, pa vendar polnega smelega upanja, nasproti brezupni bedni depresiji, v kateri se je v Rusiji pasivno dušila brezštevilna množica na smrt obsojenih aktivistov in funkcionarjev.

Po vrnitvi domov, na predvečer druge svetovne vojne, mu je uspelo, da je v treh letih vzgojil nove partijske kadre, organiziral partijske okvirje za večje sindikalne in politične akcije, že avgusta leta 1941 pa se je znašel na čelu politično organizirane vojske na svobodnem ozemlju. Povsem logična in razumna je trditev, da zgodovina nastaja zaradi odnosov med ekonomskimi in socialnimi močmi, vendar je znano, da v zgodovini še ni bilo izjemnejšega dogodka, ki ne bi bil povezan z vlogo pomembne, izjemne (Nadaljevanje na 2. strani)

V tej deželi je živel človek in tovariš in vodja Josip Broz Tito.

In vsi, ki ljubijo svobodo — ljubijo njega.

In vsi, ki se bojujejo za pravico — vedo za njegovo ime.

V tej deželi je živel človek in tovariš in vodja.

In v nas samih še vedno živi.

In kjer je bil on — tam je zmaga, saj v boju samo resnica dobi.

(Nadaljevanje s 1. strani)

osebnosti, takšno vlogo pa je potrebno včasih krvavo, vedno pa samozatajevalno plačati.

In tovariš Tito je to vlogo plačeval več kot pol stoletja. Težko je oceniti, kateri dnevi so bili zanj težavnejši: ali tisti pred drugo svetovno vojno, ko je konsolidiral Partijo, ali med vojno, ko so naši narodi plačevali svobodo s potoki krvi, ali po vojni, ko je bil na čelu naše porušene domovine, ogrožene od vzhoda in zahoda.

Ko je Centralni komitej aprila 1948. leta obravnaval Stalinske neuteemeljene obtožbe Centralnega komiteja, da vodi brez vednosti Partije in naroda protisovjetsko politiko, da vanjo prodirajo gnili kapitalistični elementi in podobne klevete, je Tito svoj govor zaključil z besedami: »Tovariši, vedite, da tu ne gre za nikakršne teoretične razprave, ne gre za napake naše Partije, ne gre za naše ideološke stranpoti, kot trdijo. Ne smemo dovoliti, da bi nam nekdo vsilil razgovor o tem... Tovariši, gre predvsem za odnose med državami... Zdi se mi, da ideološko vprašanje uporabljajo le kot izgovor za pritisk na nas, na našo deželo... Za to gre, tovariši...«

Jugoslovanski narodi so pod Titovim vodstvom izbojevali tudi to bitko, ki je bila predpripava na dva dolgotrajna procesa, ki smo jima pričela še danes: na notranjepolitičnem področju samoupravljanja, na zunanjepolitičnem področju pa neuvrščenost, katere pobudnik je bil prav naš predsednik. Samoupravljanje in neuvrščenost se pravzaprav dopolnjujeta in uresničujeta Titovo revolucionarno misel: »Mir je funkcija svobode in enakopravnosti, svoboda pa je funkcija miru.«

Tito je tista naša osebnost, zaradi katere smo znani po vsem svetu, Tito je tista osebnost zgodovine ju-

goslovanskih narodov, ki je ustvarjala Jugoslavijo, takšno Jugoslavijo, »kjer je duh brez strahu, glava visoko dvignjena, kjer je spoznanje svobodno, kjer svet ne postaja kos tesnih hišnih sten, kjer prihajajo besede iz globin Resnice, kjer neutrudna težnja ponuja roko popolnosti, kjer bistra reka razuma ne skrene s poti v suhem pesku navade, kjer duh, s katerim upravlja, vodi v vse bolj prostrano mišljenje in delovanje.«

Tri osebnosti takratne zgodovine — Tito, Nehru in Naser — so dali zatirancem tega sveta vizijo življenja brez vojne, brez bede in vli-li narodom voljo, da to vizijo spreminjajo v resničnost. Steber takšne neuvrščene miroljubne politike je bil naš predsednik dobre četrte stoletja, zato ga ne imenujejo kar tako »prvi državljani sveta.«

Tito je spoznal, da razvoj družbenih odnosov v socialističnih deželah ni mogoče določiti izključno z nasprotjem med socializmom in kapitalizmom, pojmovanim v ozkem revolucionarnem smislu. Spoznal je, da se porajajo protislovja, ki nastajajo že na tleh samega socialističnega razvoja v prehodnem obdobju. Tista protislovja, ki jih ni več mogoče pripisati direktnim ostankom stare družbe. Spoznal je, da tudi v socializmu napredek nima konca. Ta spoznanja niso prišla sama zase, pač pa jih je okušal v težkih časih informbiroja, in še prej v Stalinskih časih Rusije.

Zaradi takšnih spoznanj njega in njegovih najožjih sodelavcev je prišlo do pobud za iskanje novih poti našega družbenega razvoja. Ob koncu leta 1949 so prišla prva navodila o ustanavljanju delavskih svetov. Tako lahko ugotovljamo, da je na Titovo in Kardeljevo pobudo Marx »dopotoval« v Split že 29. novembra 1949, ko so v tamkajšnji cemen-

tarni izvolili prvi delavski svet. Od takrat dalje beležimo v naših družbenoekonomskih odnosih silovit napredek samoupravljanja, ki je dobesedno postalo naša stvarnost. Tito je nekoč takole pojasnil idejo o nastanku samoupravljanja. »Ta ideja je nastala v naših težavah. Tedaj smo bili izolirani. Imeli smo veliko težav na vasi in v mestih. Produktivnost dela je bila nizka... Razpoloženje ni bilo ravno radostno, včasih pa smo se morali celo jeziti nad pojavi razsipništva v tovarnah, na nepravilno gospodarjenje. Videli smo, da centralna kontrola od zgoraj in diriganje od zgoraj nista v redu... Centralno upravljanje je postala nemogoča zadeva... Delavci so se počutili kot činitelji v socialistični skupnosti, potem morajo imeti več pravic, kot jih imajo; jasno pa je, če jim daš pravice, morajo pred skupnostjo prevzeti tudi obveznosti. To jih tudi zavezuje, da delajo najbolje, kot zmorejo. Jasno je, da ni šlo idealno, kot smo si v začetku predstavljali. Moram pa reči, da sta razvoj in učinkovitost naših delavskih svetov precej večja kot smo pričakovali in da se bodo še razvijali.«

Nemogoče je ločiti Titove državniške, idejno-revolucionarne in vojaško-strateške vloge, kajti v takšni izjemni osebnosti, ki se je na srečo naših narodov pojavila v izjemnem času, se zrcali celovitost človeka, ki je znal v usodnih trenutkih zgodovine naših narodov pošteno in z vizionarskim pogledom spodbuditi takšne odločitve, ki so nas spremenile iz narodov »rojenih za hlapce, za hlapce vzgojenih in ustvarjene za hlapčevanje« v narode ponosnih, samostojnih ljudi, ki se nam hrbet ne skrivijo, ki nismo vajeni in željni biča. Še več, njegovo delo in dogajanja v naši družbi so postala vzor vsem naprednim ljudem tega sveta.

In prav gotovo ne pretiravamo, če rečemo, da je prav največja veličina Tita v tem, da smo postali del njega mi vsi, da je on sam del nas samih. Resda je bridka ura slovesa s takšno veličino, toda te veličine ne predstavlja njegova pojava sama zase, pač pa njegovo delo, ki pa ostaja; ostaja v nas tudi večno hotenje in težnje delati tako, kot smo delali z njim in delati tako, kot je Tito želel.

Tito je bil tista izjemna osebnost, po kateri je hrepenel naš veliki pesnik Prešeren,

»ki nam je srca vnel za
čast dežele,
med nami potolažil
razprtije
in spet zedinil rod
Slovenščne cele!«

Zato večna slava njegovemu spominu!

Franc Čop

Borec delavskega razreda

Ob pretresljivi vesti, da se je utrnilo življenje našega ljubljene Tita, je vsa Jugoslavija onemela v težki bolečini. Solza se blešči v očesu vsakogar, kajti smrti največjega sina jugoslovanskih narodov, narodnega in socialnega osvoboditelja Jugoslavije ni mogoče prenesti ravnodušno, kajti to je slovo od človeka, ki je in bo živel v srcih vseh nas.

To je človek, ki je šestdeset let krepil našo Partijo, jo več kot štirideset let vodil ter tri in pol desetletja stal na čelu naše države.

Vse življenje je bil Tito borec za koristi in zgodovinske cilje delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, za najplemeni-

saj je eden od ustanoviteljev politike in gibanja neuvrščenosti. Svet je njegove ideje sprejel z navdušenjem, čeprav so temu nasprotovale velesile. Vidni državniki so ga nazvali za »državljana sveta«. Tito je tisti voditelj, ki je dal svojim ljudem največ svobode in demokracije, saj nas v to resnico prepričajo izrazi simpatij preprostih ljudi.

Najbolj imajo naši ljudje v spominu ravno tiste Titove govore, v katerih je energično udaril po nedopustnih pojavih birokratskega ravnanja z ljudmi. V Sarajevu je dejal (1971): »Vodilo nas je načelo, da mora biti delovni človek kot ustvarjalec vseh dobrin tudi subjekt tako v proizvodnji, kot v delitvi, da mora družbenogospodarski sistem zagotavljati njegove pravice in odsevati njegove koristi. Ne mislite, da lahko z ljudmi vzdržujete resnične stike preko papirnatih poročil. Pojdite v tovarne, pogovarjajte se z njimi!«

Vedno je poudarjal, da mora biti skrb za človeka eden temeljnih elementov politične dejavnosti tako v tovarnah kot zunaj njih: Vedno mu je bilo

težje ideale in hotenja naših narodov in narodnosti. Vse svoje življenje je posvetil boju revolucionarnega delavskega gibanja ter povedel našo državo in naš narod v boj za novo človeško družbo.

V najbolj usodnih dneh našega obstoja je Tito smelo in dostojno nosil proletarsko zastavo naše revolucije, neposredno povezan z usodo naroda in človeka.

Tovariš Tito je iskal globlje in bolj vsestransko bistvo in resnico o socialistični družbi. Verjel je v ustvarjalno moč delavskega razreda in delovnih ljudi. Bil je prepričan, da mora biti socializem v interesu delovnega človeka, da mora biti njegovo delo v državi delavskega razreda odločilnega pomena, odločilno vlogo mora imeti razred sam, ne pa nekdo v njegovem imenu.

Tovariš Tito se je nenehno zavzemal za to, da bi samoupravno organizirani delovni ljudje upravljali sredstva in pogoje dela, tokove družbene produkcije in po delegatskem sistemu družbo v celoti. Saj je sam dejal, da naj besede — tovarne delavcem, zemljo kmetom — ne izzvenijo kot parola, temveč kot program socialističnih odnosov.

Socialistično samoupravljanje je postalo nezamenljiva pridobitev našega delavskega razreda, naših narodov in narodnosti, temelj nadaljnje graditve socialistične družbe.

Tito je bil odločen zagovornik pravice slehernega naroda do lastne izvirne poti pri izgradnji socializma. Močno se je uprl blokovski delitvi sveta,

pred očmi, da je treba v kolektivih ustvarjati pogoje za demokratično vzdušje, ki bo omogočalo zdravo kritiko.

Tito, ki je zrasel iz delavskega gibanja, je imel v svojem boju vedno podporo in sodelavca v delavskem razredu. Tito ostaja ustvarjalna osebnost naše Partije, delavskega razreda, množice in mednarodnega delavskega gibanja.

Jože Pfajfar,
predsednik KOOZS
DO SŽ VERIGA
Lesce

Umrli je velikan Jugoslavije — naš ljubljeni maršal Tito

Vsi narodi Jugoslavije, med njimi še posebno udeleženci revolucije in člani Zveze borcev, so danes v globoki žalosti, ker ne morejo dojeti resnice, da je preminil strateg in veliki vodja Jugoslavije, ljubljeni maršal TITO.

Vsakodnevno smo vsi trepetali ob tvoji bolezni in vsakokrat smo si želeli spodbudnih zdravniških poročil.

Ker te poznamo kot nepremagljivega komandanta, ki si izhajal iz vsake borbe kot zmagovalec, četudi proti večkrat močnejšemu sovražniku, smo bili prepričani in močno smo želeli, da boš tudi bolezen premagal in ozdravel ter nas vodil še naprej.

Toda tisto, česar smo se najbolj bali, se je zgodilo. Umrli je največji heroj Jugoslavije in voditelj poti za svobodo in miroljubno sožitje ne samo nas Jugoslovance, marveč je tvoje programsko vodenje postalo last vseh miroljubnih in naprednih ljudi na svetu.

Tvoja življenjska pot se je začela v Kumrovcu, v revni kajžarski družini, kjer si od vsega začetka okusil bedo in pomanjkanje. Kot otrok si bil pastir, vajenec ključavničar ter se razvil v revolucionarja, stopil na krmilo partije v usodnih dneh, ko je ljudstvo ostalo samo. Popeljal si vse jugoslovanske narode v osvobodilni boj in v svobodo na pot ljudske sreče in miru.

Dragi Tito, vse tvoje življenje in tvoje velikansko delo si posvetil in dal narodom Jugoslavije za boljše in srečnejše življenje. Zato je tvoja osebnost in tvoje delo tako močno vgrajeno v vse predele naše domovine in s tem v srca nas Jugoslovance, da te na vsakem koraku čutimo, da si in boš vedno prisoten z nami. Ob tako težki in nenadomestljivi izgubi je postala Jugoslavija ena velika neutulajljiva žalostna družina, ker smo izgubili del svojega srca, ki ga zalivajo solze žalosti.

Toda zaradi tvojih velikih in neprecenljivih del si postal ti in narodi Jugoslavije nerazdružljiva celota in bistvu eno in zaradi veličine neminljivo.

Prav zato je Jugoslavija v

tem trenutku postala velika legendarna dolina Sutjeske, ker so pod tvojim vodstvom borci v najtežjih borbah s premočnim sovražnikom, čudežno stopili na pot zmage v svobodo in sreče.

Ob teh veličastnih obletnicah si sam dragi Tito, večkrat govoril, da so takrat, ko so v najtežjih bojih padali najboljši sinovi Jugoslavije za nove ideale, srečo, svobodo in mir, jokale celo skale, ječale so gore in drevje se je samo klanjalo veliki tragediji, ko se je s krvjo vala pod tvojim genialnim vodstvom nova Jugoslavija. Sedaj ko smo izgubili tebe, dragi Tito, jokajo vse gore in skale in vsa domovina Jugoslavije ječi in ljudstvo v Jugoslaviji je v črni in globoko žalujemo za svojim velikim in ljubljanim voditeljem.

Toda, dragi Tito, naučil si nas, da moramo vsako bolečino premagati in postati še bolj enotni, trdni in združeni. Naša plemenitost in ljubezen do svoje domovine se mora povečati, da bomo še bolj sposobni naprej graditi po tvojih smernicah za še lepši in srečnejši jutri.

Že četrto desetletje v svobodni domovini pod tvojim vodstvom enotni gradimo vedno boljše socialistično družbeno ureditev. V tem času smo se močno navezali na tebe. Tvoja priljubljenost se je v ljudstvu tako močno utrdila, da mislimo, da brez tebe ne moremo. V teh letih velikih delovnih dosežkov in uspešnem premagovanju težav in ob utrjevanju bratstva in enotnosti smo preprosto pozabili, da je človek lahko tudi minljiv. Toda tvoja velika dela, ki si jih dal za jugoslovanski narod, so tista bogata zakladnica in neminljiva dediščina, zaradi katere boš živ vel še naprej z nami pri nadaljnji graditvi samoupravne socialistične Titove Jugoslavije.

Tvoja osebnost in tvoja velika dela so največja vrednota, s katero se nenehno napaja in plemeniti sedanje in mnogo bodočih pokolenj. To je vodilo, kako je treba živeti in delati, da je svoboda, miroljubno sožitje in mir med narodi vedno prva in osnovna prvina.

Jugoslavija je po velikosti na zemeljski obli majhna dežela. Nekoč je bila mnogim narodom celo nepoznana. Toda zaradi tvoje plemenite miroljubne in neodvisne politike v mednarodni areni je Jugoslavija postala poznana in velika po vsem svetu.

Zaradi tvoje tako humane in človekoljubne politike si postal najbolj priljubljen in spoštovan in največji državnik sedanjega časa.

Zaradi tebe in po tebi vsi narodi Jugoslavije s ponosom lahko potujejo po svetu in v vsaki državi je poslanik miru Titove Jugoslavije v trenutku vzljubljen in toplo sprejet.

Tvoja in samo tvoja je zasluga, dragi Tito, da so nekdanji tlačanski narodi postali priljubljeni na vseh celinah in vseh državah.

To pomeni, da si, tovariš Tito s svojo vizionarsko in miroljubno politiko in z velikanskim deležem kot oče in ustanovitelj neuvršenih postal za vse narode, ki ljubijo svobodo, neminljiv, in boš tudi poslej vedno živel med narodi.

V teh težkih dneh zaradi Titove bolezni vsa svetovna občila veliko pišejo o Titovi Jugoslaviji. Vsi dajejo vsestransko priznanje maršalu Titu za njegovo modro in miroljubno politiko. Mnogo je bilo brzojavk, ki so jih poslali voditelji in narodi vsega sveta, z željo po okrevanju in da te skoraj želijo videti na govornici kot največjega in najbolj vplivnega voditelja in zagovornika mira na svetu.

Izrečeno je bilo, da je bilo v tem času po svetu napisano toliko pohvalnega o Titovi politiki in o Jugoslaviji, da bi lahko nastal zgodovinski roman.

Zato morda mi jugoslovanski narodi ne znamo ali nismo sposobni v tem težkem trenutku oceniti vrednost in pomembnost veličine politike maršala Tita v mednarodnem delavskem gibanju.

Morda se v času največje bolečine, ko je prenehalo biti srce maršala Tita in spričo pomena, ki ga dodajajo narodi in vlade na svetu, ne zavedamo zadosti, da smo Titovi Jugoslovani.

Morda smo prav Jugoslovani, kljub bolečini, ki jo doživljamo, tisti najbolj srečen narod na svetu, še posebno, ker smo sopotniki tega plemenitega pokolenja, ker je prav iz naših vrst v bedi in pomanjkanju zrasel velikan in heroj, ki je bil sposoben v usodnih dneh vse zatirane narode zbrati in voditi v nečloveški boj, zmagati in prvič v zgodovini jugoslovanske narode usmerjati in voditi naprej po najbolj demokratični poti v socializem.

Tito je danes najbolj spoštovan in priljubljen državnik in voditelj za mir na svetu. Zato moramo biti Jugoslovani kljub žalosti ponosni in nenehno in

povsod se moramo zavedati, da izhajamo iz naroda, kjer se je rodil in živel največji voditelj politike miru in mednarodnega sožitja.

Jugoslovanski narodi, ki živimo v sedanjem času in tudi v bodočih pokolenjih, nosimo in bomo nenehno nosili v svojem srcu poslanico, ki jo imenujemo z besedo Tito.

Danes, v mednarodnem nemirnem političnem življenju, kjer se vnamajo plameni nemirov, so uprte oči sveta v odločilne Titove poslanice, ki nosijo v sebi miroljubno sožitje med narodi in prijateljstvo ter reševanje vseh problemov po poti dogovarjanja in medsebojnega sporazumevanja.

Delo in osebnost Tita in mir

sta in bosta v bodoče še vedno bolj pomembni poslanici, zaradi katerih ga narodi že poznajo ter ga bodo v bodoče še bolj spoznavali na poti lastne sreče, svobode in miru. Zato se moramo ob svojem vsakodnevnom delu nenehno zavedati dolžnosti, da gradimo po Titovih smernicah naprej, vedno bolj enotno demokratično in humano Titovo Jugoslavijo.

Ob vsej spoznani veličini Titovih del se morda mi Jugoslovani v tej veliki bolečini niti ne zavedamo, ali smo v stanju in sposobni dostojno izreči tebi tisočkrat hvala, kajti Tito in njegove stvaritve bodo kljub smrti naprej živele med nami.

Slava tvojemu spominu!

Jernej Vovk

ŽALNE KOMEMORACIJE NA ZBORIH DELAVCEV

V ponedeljek, 5. maja 1980 ob 13.30, so se delavci v vseh TOZD in DSSS delovne organizacije SŽ VERIGA Lesce na svojih zborih poklonili spominu umrlega predsednika republike Josipa Broza Tita.

V žalnem govoru so sekretarji OOKZ TOZD in DSSS predstavili kratek opis življenja tovariša predsednika, njegov pomen za vse narode Jugoslavije, za vse napredne sile sveta. Titova smrt je zarezala globoko rano v naša srca, saj smo ga vsi ljubili in spoštovali ter bili nanj ponosni.

Med govorom so delavci z enominutnim molkom počastili njegov spomin.

Ob koncu zborov so bili delavci seznanjeni, da se lahko vpišejo v knjigo žalosti, ki bo odprta v avli skupščine občine Račoveljica in KS Lesce.

ŽALNA SEJA DS DO SŽ VERIGA LESCE, DNE 5. MAJA OB 10. URI V DVORANI DO

V počastitev spomina ob smrti predsednika Tita so se v ponedeljek, 5. maja 1980, ob 10. uri, zbrali v dvorani DO člani DS DO, predsedniki DS TOZD, sekretarji OOKZ, predsednik konference in predsedniki IO OO sindikata, predsedniki OO ZMS, izvršilni odbori ZB ter vabljeni predstavniki vodstva DO, TOZD ter predstavniki družbenopolitičnih organizacij KS Lesce.

Sejo je odprl namestnik predsednika DS DO, tov. Koselj Gabrijel, nato so vsi prisotni v globoki žalosti počastili spomin na predsednika Tita z enominutnim molkom.

Življenjsko pot predsednika Tita, njegovo delo in ogromne zasluge za delavski razred, za Jugoslavijo in za vse napredne sile sveta je predstavil v svojem govoru tov. Ciril Ažman.

Člani DS SO so sprejeli sklep o namenitvi 20.000 dinarjev iz sredstev sklada skupne porabe namesto venca v sklad Titovih štipendij.

Predsedujoči je sejo sklenil z mislimi: »Zaključujem sejo DS DO z obvezo, da se bomo borili za ideale delavskega razreda, ki nam jih je s svojim delom pokazal tovariš Tito. Začrtani poti bomo gotovo najbolje sledili z dobrim in zavzetim delom v svojih delovnih sredinah.«

Umrl je mož, kateremu smo vsi zaupali

Govoriti o človeku, ki mi je s svojim vzgledom v delu bil vedno prvi vzornik, takrat, ko pride najhuje, je skoraj nemogoče. Spomini mi uhajajo v leto 1944, ko sem prvokrat kot 14-letni član SKOJ slišal od starejšega brata ime Tito. Takrat sem prejel prvo zbirko partizanskih pesmi, v kateri je bilo omenjeno njegovo ime. Ko smo, sicer po letih še otroci, toda po delu odrasli ljudje, kot skojevci pomagali na terenu našemu boju, človek še danes ne more verjeti, kako odgovorno in s kakšno moralno smo sledili temu boju ter se sočasno vzbujali v patriote, za katere nobena naloga ni bila pretežka.

Ta boj, ki ga je bil narod izkoriščanih, z nerešenim nacionalnim vprašanjem, s praktično nerazvitim gospodarstvom, s skoraj polovico nepismenega prebivalstva, je vodil naš Tito.

Gledano s stališča razvoja naše dežele in njene rasti po letu 1945 v svetu, je naš razvoj pod Titovim vodstvom presegel vsa pričakovanja. Spomini mi segajo v leto 1945, ko je bila Jugoslavija razdejana, brez potrebnih izobražencev, brez večjih tovarn, skratka zaostala dežela.

Takrat sem bil vajenec v industrijski šoli na Jesenicah. Obiskal nas je Tito. Spomnim se njegovih večkrat kasneje ponovljenih besed — »Prvi v borbi — prvi v obnovi« — in res je bilo tako. Delali smo 6 dni v tednu, na prosto nedeljo smo vzeli krampe in lopate ter delali udarniško. Gradili smo zadružne domove, vodovode in obnavljali ceste, bolnice, skratka z zavestjo, ki je bila prisotna v borbi in se je nadaljevala v izgradnji. To je bil Tito. Kjerkoli se je pojavil, je bil dobrodošel. Od malo izobražencev, ki jih je takrat Jugoslavija imela, pa do najpreprostejših kmečke žene, vsi smo ga

ljubili, mu v delu sledili in bomo njegovim idejam tudi v bodoče ostali zvesti. Jugoslavija 1945. leta. Kaj je bila? Dežela, z nad 50% nepismenega prebivalstva, s 40 kg porabljenega jekla na prebivalca, je spadala med najmanj razvite na svetu. Bili smo brez industrijskih objektov, zastarelo tehnologijo v kmetijstvu ter množico vojnih sirot, to je otrok brez staršev. Taki smo začeli z obnovo domovine, ki jo je vodil naš Tito. Danes, kaj smo dosegli? V 35 letih — skratka državni preporod, katerega nam lahko vsakdo od zunaj samo zavida.

Našejmo samo glavno:

— postali smo srednje razvita država;

— narodni dohodek je porastel več kot 10-krat;

— odpravili smo nepismenost praktično v celoti;

— predelava jekla se je povečala od 40 kg na prebivalca v letu 1940 na 230 kg v lanskem letu;

— celotna država je preprejena z električnim omrežjem, tako ima praktično že sleherni vas električno energijo;

— zgrajene so bile številne tovarne za sleherno vejo industrijske panoge;

— brezposelnost se je znižala več kot 5-krat;

— iz države pretežno kmetijskega prebivalstva smo postali država z naprednim delavskim razredom;

— iz množice siromakov, ki so kot starejši in za delo nesposobni pred vojno prosili za košček kruha, imamo danes množico zadovoljnih upokojenecv, ki imajo materialno preskrbljeno svojo jesen življenja.

Šolanje, ki je bilo pred vojno le pravica bogatih, je postalo obvezno za slehernega otroka do 15. leta, nato pa je tudi vsakemu dana možnost

izobraževanja praktično z minimalnimi sredstvi do najvišje možne stopnje.

Odprodaja posestev revnih kmetov bogatim, ki je bila pred vojno največje zlo kmečkega prebivalstva, je s Titovo zmago prenehala obstajati.

In še in še bi lahko našteval, saj uspehov, ki jih je dosegla nova Jugoslavija pod Titovim vodstvom, ni ne konca ne kraja. Mislim, da naj bi spregovorili tisti, ki so bili pred vojno zaposleni v Verigi in so vsak dan z muko in strahom prihajali v službo, da ne bi dobili odpusta, saj so o tem odločali le privilegirani ljudje.

In danes? Imamo moderne hale, urejene higienske prostostore, moderne stroje s sodobno tehnologijo, z okoli 300 lastnimi stanovanji in še in še bi lahko naštevali. Torej Tito je poleg epohalnega pohoda nove Jugoslavije v povojnem obdobju popeljal tudi nas, verigarje, tako daleč, da smo danes na področju verig pa tudi vijakov enakovredni tovrstnim tovarnam v najbolj razvitem svetu. In kaj to pomeni? To bi nam vedeli povedati tisti, ki so se pred 40 in več leti v potu svojega obraza borili za vsakdanji kruh, niso pa vedeli za dopust oziroma proste dneve doma, kaj šele za naš lep Jadran, ki ga vsi mi prav po zaslugi takega človeka, od katerega se te dni poslavljamo, sedaj vsaj enkrat, če ne večkrat, na leto obiščemo.

To je bil on, Tito, mož, v katerega smo vsi verovali, mu zaupali, sledili in ustvarjali. Od njega se poslavljamo strnih src vsa Jugoslavija. Tito je s svojim delom postal nepozabni sin Jugoslavije še za mnoge rodove bodočnosti.

Slava mu!

Direktor delovne organizacije:
Vinko Golc, dipl. ing.

Izgubili smo velikega prijatelja

Pogrešali ga ne bomo samo mi, ampak ves svet. Preprečil je veliko stvari, ki bi se lahko končale v krvi. Zato bomo tudi mi vsi čuvali tisto, za kar se je boril Tito celo življenje. Njegova izguba je nenadomestljiva, posebno za narode in narodnosti Jugoslavije.

Alojz Vidic, TOZD vijakarna

Ob smrti predsednika Tita čutim praznino in bolečino, ki je ni moč povedati niti napisati. Izgubili smo človeka, ki bo zapišan v zgodovini. Njegovo delo bomo skušali nadaljevati tako kot se glasi geslo: Tito — revolucija — mir.

Ljuba Podgornik, TOZD vijakarna

Občutim globoko žalost. Izguba našega dragega Tita je zelo hud udarec ne samo za narode Jugoslavije. Tito nas je popeljal iz najtežjih časov v lepšo prihodnost in nam začrtal svetlo pot, po kateri bomo šli še naprej. Z njim je izgubil tudi ves svet velikega človeka in državnika. Njegovo srce je nehalo biti, njegove misli in ideje pa bodo večno z nami. Te bomo uresničevali v delu in boju za mir v svetu.

Albin Hrast, TOZD vijakarna

Zelo me je pretesla vest, da je umrl tovariš Tito. Sploh ne morem verjeti, da ga ni več med nami. Umrl je le Josip Broz, Tito bo ostal z nami. Vsi ga bomo pogrešali, naši otroci pa najbolj.

Marjeta Pavlin, TOZD vijakarna

Žalostna vest, da je prenehalo biti srce našega ljubljenege tovariša Tita, mi je s težko bolečino stisnila srce in doletela me je velika žalost, ki je v svojem življenju še nisem doživel.

Z njim smo izgubili najzaslužnejšega sina naše domovine, borca za vse to, kar smo delovni ljudje dosegli pod njegovim vodstvom. Danes lahko živimo v svobodni, enotni, neuvrščeni in samoupravno urejeni Jugoslaviji.

Jugoslavija in ves svet sta z njim izgubila največjega borca za mir. Ves napredni svet pa očeta neuvrščenosti.

Za vse to smo ponosni, da je tovariš Tito naš. Za nas bo vedno živel, ker bomo nadaljevali tako jasno začrtano pot, ki nam jo je nakazoval skoraj pol stoletja.

Hubert Pogorevc

Težko je izraziti notranjo bolečino z besedami. Sedaj ob smrti predsednika Tita je ta bolečina še toliko večja. Dobro se zavedam, da smo ne samo mi v Jugoslaviji, marveč ves svet, izgubili velikega borca za mir, za sožitje med narodi, razoroževanje itd. Izgubo ob njegovi smrti bomo lahko nadomestili samo, če bomo še bolje in še več delali.

Danijel Dečman, kovač

Zelo težko mi je ob smrti tovariša Tita. Izgubili smo očeta naših narodov in narodnosti ter voditelja delavskega gibanja. Hodili bomo po njegovi začrtani poti. Srečen sem, ker živim v Titovi domovini.

Redža Salihović, rezkalec

Ne poznam besed, s katerimi bi opisala svoje razpoloženje ob kruti novici, da je naš Tito umrl. Še ob prvomajskih praznikih smo bili vsi bolj razpoloženi, ko smo slišali poročila o delnem izboljšanju zdravstvenega stanja dragega predsednika. Ob sporočilu o smrti nam je bilo, kot da bi se čas ustavil. Že v času Titove boleznii smo se zavedali, da bo do tega prišlo, vendar smo upali, upali...

Tito je živel z nami, v naših srcih bo živel večno. Že majhen ciciban, ko komaj začne govoriti, kaj kmalu spozna tudi besedo Tito in kasneje, vzporedno s svojim razvojem, dojema tudi pomen in vlogo Tita. Nikoli ne bom pozabila besed Tita pionirjem: »Vaša prva naloga je, da se učite, učite in še enkrat učite!«

Pred kratkim sem brala roman Loisa Adamiča, v katerem opisuje svoj prvi povojni obisk v domovini. V ZDA, kjer je živel, si v tistem času niso mogli predstavljati, kaj pomeni našim ljudem Tito. Ko pa se je peljal iz Prage v Beograd z jugoslovanskim letalom in se pogovarjal s pilotoma ter kasneje ob prihodu v Beograd, je počasi dojemal vlogo Tita. Na njegova vprašanja so mu ljudje odgovarjali: »Tito nam pomeni vse.«

Nastala je velika vrzel, nedojemljiva za nas vse. Skušali jo bomo izpolniti. Šli bomo po poti, ki nam jo je začrtal Tito, naš veliki učitelj in svetel vzornik.

Marjana Kozamernik

Njegov vsakdan

Titova ustvarjalnost je resnično velika, njegova ustvarjalnost je vsestranska kot naša revolucija. Njegova misel in njegovo delo sta besedi resnice delavskega razreda. Njegovo ime je simbol borca za mir. Je vse to pa hkrati le človek, človek, ki je minljiv in je živel kot mi vsi svoj vsakdan.

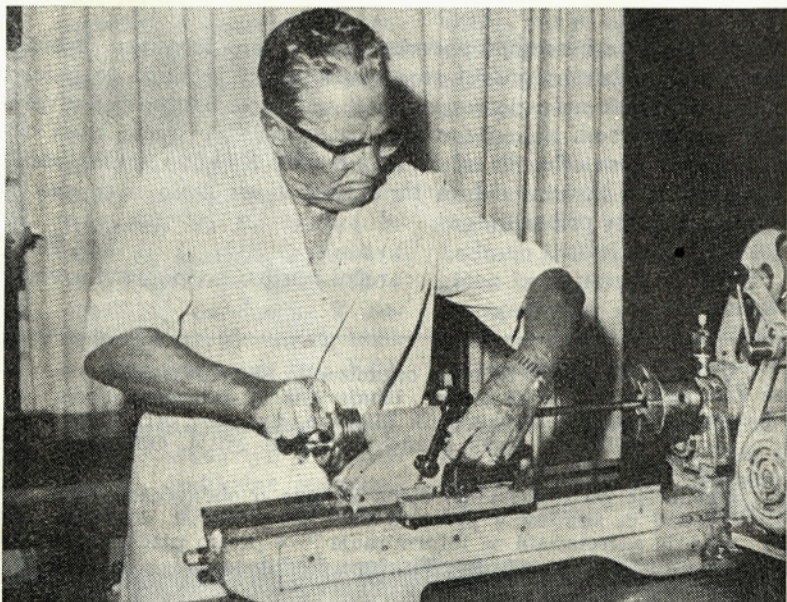
Tito je imel zelo lepo delovno navado, nikoli ni mogel videti na mizi nedokončanega dela. Navado je imel, da se je stvari, kakor hitro jih je dobil tudi takoj lotil in jih opravil, pa najsi je to ponoči ali podnevi. Zanj delovnega časa ni bilo, zanj je trajal delovni čas od jutra pa do polnoči. Sprejemal je odločitve brez obotavljanj, saj se je navadil skozi dolga leta upravljati in tudi hitro odločati.

Titov vsakdan je bil zelo pester. Imel je zelo malo časa za svoj počitek: »Rad delam, zase osebno nimam ravno veliko časa. Mine tudi leto, ne

da bi mogel, denimo, na lov, čeprav imam zelo rad lov. Ne morem si privoščiti, da bi si vzela malo več časa za odpoitek. Ne vem, kdaj je nedelja, kdaj je sobota — zame ni vikenda.«

Tito je poleti rad zelo zgodaj vstajal. Zbudil se je ob pol šestih zjutraj, pozimi pa ob sedmih. Vsako jutro je kakšne pol ure telovadil. To je bila navada iz mladosti. Sam se je bril. Vse to traja kakšno uro. Nato se je sprehodil po parku

ne glede na to, kakšno je vreme in ali sneži, dežuje ali sije sonce. Sprehajal se je sam, navadno po istih stezah. Zajtrkoval je približno ob 8.00. Tito ni polagal velike važnosti na hrano. Za zajtrk je imel kavo, surovo maslo in včasih omleto. Pri drugem obroku mu je bila najljubša običajna srednjeevropska kuhinja, le kdaj pa kdaj si je privoščil obed z zagorsko hrano, ki jo je njegova mati znala izvrstno pripraviti: kurjo juho s kislom smetano in sirove štruklje. Pri jedi je Tito le malo pil, mogoče kozarec piva poleti ali kozarec jugoslovanskega vina. V vročini se mu je kdaj pa kdaj prilegel »špricer« — vino s sodovico — ali pa voda z vinom »bevanda«.

Tito je hitro pozajtrkoval in je šel v svojo pisarno kmalu po osmi uri.

Spotoma je obiskal svoje ptiče, izmed katerih je bila večina kanarčkov, jih krmil, pogledal ali imajo dovolj vode, nato pa je sedel za pisalno mizo in proučil jutranje časnike. Bral jih je zelo skrbno, zlasti članke in novice o Jugoslaviji. Posebno so ga vedno zanimala pisma uredništvu, ki so velikokrat pokazala, kako ljudje mislijo. Tito je pregledal tudi vsa poročila časniške agencije Tanjug, ki objavlja novice po vseh vodilnih svetovnih agencijah. Njegov tajnik ni podčrtaval važnejših novic ali jih sploh ni beležil. Tito je sam pregledal vsa poročila. Tito je bral zelo naglo in nemudoma izluščil najvažnejša dejstva. Tito je kadil, ko je bral časnike. Bil je strasten kadilec. Vedno je uporabljal majhne cigaretno ustnike in jih je imel več. Tito je nosil med branjem očala. Po pregledu časnikov se je Tito lotil svoje pošte. Tito je kajpada dobival mnogo pisem iz Jugoslavije in hkrati iz tujine. Titov tajnik je odprl vso pošto. Vsako jutro je napravil s svojimi pomočniki seznam vseh pisem s kratkim izvlečkom njihove vsebine. Te izvlečke so nato natipkali na majhne listke, ki so jih pripeli na prvotna pisma. Tito je pregledal vsako pismo in zaznamoval z modrim svinčnikom v enem kotu, kaj je treba z stran tega ukreniti. To je bilo

zamudno delo in včasih je trajalo dobro uro. Kakšna so bila ta pisma in kašne prošnje so navadno vsebovala?

Večina izmed njih so bile pritožbe zoper razne ukrepe oblasti. Vse so prišle v roke posebnemu Titovemu tajniku, ki je preveril, ali so pritožbe upravičene ali ne; nato je prejel Tito poročilo o dejanskem stanju in o tem ali je prošnja upravičena ali ne. V večini primerov, mogoče 90 od 100 je Tito ugodno rešil prošnjo. Tito je prejemal tudi številna pisma iz tujine z različno vsebino. Npr. neki Američan jugoslovanskega rodu mu je poslal sliko svoje hiše in pismo, v katerem je pisalo: »Tito, ako zabredete kdaj v stisko, pridite k meni. Dam vam sobo v svoji hiši.«

Po pregledu časnikov in pošte se je Tito lotil proučevanja državnih problemov. Najprej je pregledal depeše predstavnikov v inozemstvu in proučil nato različne osnutke zakonov, ki so se pripravljali. Dopoldne je imel navadno tudi razgovore s člani svojega kabineta. Nato je sprejemal obiske delegacij ali posameznikov iz Jugoslavije ter se je tako v enem letu sestal z več tisoč Jugoslovani. Te delegacije so navadno predstavljale različne tovarne, kmetijske zadrage in množične organizacije. Posebne vrste obiskovalcev so bili Titovi stari prijatelji in sorodniki.

Tito se je ponavadi pogovarjal s svojimi angleško govorečimi obiskovalci po tolmaču. Čeprav je razumel malone vsako besedo, mu je govorjenje še vedno povzročalo težave. Tito je bil v angleščini že precej napredoval in tolmači so morali zelo paziti, kadar so prevajali Titu, zakaj, ako so skrajšali kakšno misel ali so ji dali drugačen poudarek, jim je Tito navadno segel v besedo in jo popravil. Poleg svojega materinskega srbohrvaškega jezika je govoril Tito več drugih slovanskih jezikov: ruski, češki, slovaški. Dobro je govoril nemško, razumel in bral pa tudi francoski in italijanski.

Ko so se opoldne njegovi gostje poslovili, je Tito sedel h kosilu. Po jugoslovanski navadi je bilo kosilo glavni dnevni obrok in ga je Tito navadno užil s svojimi prijatelji. Tudi njegov tajnik je bil večidel časa navzoč. Po kosilu se je Tito vrnil v svojo sobo. Nato je po navadi bral knjige. Najvažnejše knjige, ki so izšle v Jugoslaviji, so prišle vsak dan na Titovo pisalno mizo. Pregledal jih je vse in odnesel tiste, o katerih je mislil, da so najvažnejše, v svojo zasebno knjižnico, da bi jih bral po kosilu. V njegovi zasebni knjižnici je bilo nešteto knjig o naravi in živalih. Včasih je igral Tito po kosilu tudi šah. Tito je bil navadno zelo dobre volje, kadar je igral šah. Vedno je s pripombami spremljal nasprotni-

kove poteze, kadar je bil sam na vrsti, je dolgo časa razmišljal, preden je napravil potezo. Včasih je Tito po kosilu tudi jahal. To je bil eden njegovih najljubših športov. Navadno je jahal po gozdnatih gričih okrog Beograda. Popoldne pa je preživel večino časa sam v svoji sobi.

Ako ni bral, je počival.

Tito se je ukvarjal z državnimi posli in vojaškimi zadevami med peto in sedmo uro popoldne. Ljudje so prihajali k njemu, da so razpravljali z njim o teh stvareh in nato so padale odločitve. Kadar je Tito govoril z ljudmi, je poslušal zelo nazorno sobesednika, skušal je zmeraj doumeti njegove misli in pričel obravnavati in pojasnjevati svoje stališče, ako se ni strinjal. S svojo obzirnostjo in željo, da bi spoznal njihovo mišljenje, si je pridobil mnogo ljudi.

Titove večerje so bile zelo lahke: jogurt, hrenovke in podobno. Po večerji je gledal Tito včasih filme, toda najlaže se je sprostil ob veselih filmih, včasih pa so ga veselili tudi zgodovinski in dokumentarni filmi.

Kadar ni gledal zvečer filma, je imel Tito zvečer goste. Tito je bil zelo družaben človek, poln humorja. Ker je bil zelo gostoljuben, je imel vedno goste. Tito je tudi kdaj pa kdaj obiskal gledališče ter je enako cenil drame in opere.

Ti večeri pri Titu so bili polni diskusij o teoretičnih stvareh. Večeri so se navadno končali okrog polnoči, ko je šel Tito spat, so pa bili zelo važni za rešitev raznih vprašanj.

To je bil vsakdan našega voditelja, našega Tita v njegovih najplodnejših letih, ko je gradil našo socialistično, samoupravno Jugoslavijo. Poln, pester in kljub temu vsakdanji. In kakšen je on človek — Tito, kakšen je njegov značaj, kakšno mišljenje ima sam o sebi, ko vemo, kakšno mišljenje imamo mi o njem, ima svet o njem. Ali se je zavedal vtisa, ki ga je delal na svojega sobesednika, na ves svet?

Tito je imel nedvomno v svojem značaju mnogo nenavadno razvitih lastnosti, kakor vztrajnost in predanost svojemu smotru, zmožnost osredotočiti misli na problem, ki je tisti trenutek najvažnejši, a poleg tega si znal ustvariti dobra razmerja z ljudmi, s katerimi je živel in delal. Drugače je bil človek z normalnimi človeškimi željami in strastmi. Tako je bila že od otroških let njegova želja, da bi bil čedno oblečen. Tito je imel tudi skrivne želje. Rad bi se sprehajal po mestu kakor vsak navaden človek, posedel v kakšni restavraciji in popil kozarec piva. Toda to je bilo iz mnogih razlogov nemogoče.

Titovo življenje je bil en sam boj za prihodnost. Bil je tako mogočen, da se je naselil v srcih vseh nas, vseh ljudi. Klesal je najprej sebe, nato druge, vse nas. Živel bo z nami večno in njegovo delo bo pričalo poznejšim rodovom. Njegovo ime — besedo Tito bodo nosili v srcih še mnogi.

Povzetek iz knjige
V. Dedijer
»Knjiga o Titu«

Marinka Cvetko

Ni drugega dneva razen tistega, ki bo prišel

Velik je narod, ki je v tej dobi rodil takega človeka. Majhen, pa tako velik človek. Iz grobov je vzklilo življenje, iz noči je vzplapolala luč. Um, ki vidi jasno v vesoljstvo in ga poustvarja v luči svoje zaveze. Um je najbolj vzvišeno poslanstvo človeka, napor misli, ki skuša razumeti svet in ga razložiti. Da, to je on! Tito! Naš Tito! Njegovo ime bo ostalo zapisano v zgodovini.

Tito ni stopil na prizorišče javnega življenja kot Roosevelt, Churchill ali Stalin. Oni so bil znani kot državnik, že veliko prej, veliko prej preden so postali tudi vojskovodje.

Tito je prišel na površje iz globine nezlomljive težnje Jugoslavije po svobodi; iz nederij njene viharne zgodovine, polne bojev, narodnostnega zatiranja in notranjih nesoglasij, da bi združil svoje ljudstvo in ga popeljal k slavi. Kakšna magična sila leži v njegovem imenu!

Nekoč so mislili, da je Tito samo legenda, ki je nastala v daljnjih hribih in gozdovih Jugoslavije. Danes pa je njegovo ime z zlatimi črkami zapisano na straneh boja demokratizacije proti barbarstvu, čeprav je bil včeraj samo še vodja upornikov, ki so se bojevali proti osvajalcem. Tito! Danes je Tito vsem najdražji in njegovo ime je pomembno, danes je Titovo ime simbol miru in dobrega — lepša prihodnost.

To je ime, ki ga nismo poznali in ljubili samo v Jugoslaviji. Vse napredno človeštvo je poznalo heroja, ki je v najbolj razburkanem obdobju mislil na človekovo svobodo, ki je že v naprej videl izid vojne, ki je v malodušnejših razpihival oženj navdušenja, ki je modro poveljeval svojim borcem in skozi vso vojno proti fašizmu stal trdno kot mogočen hrast.

Neuklonljiv borec, izreden organizator, velik strateg, ljudski vodja in politik, ljubljen od vseh, ki si želijo svobodo...

Svetovno mnenje je dojelo, da je bil Tito, prav Tito tisti, ki je dal svetu sedanjo socialistično in neuvrščeno Jugoslavijo in da je Jugoslavija dala svetu — Tita.

»Čutim in želim še mnogo, mnogo prispevati svoji deželi, ki mi je tako bogato povrnila ves tisti moj skromni trud, ki sem ga vložil v svoje revolucionarno delo. Nikoli ne more biti človek povsem zadovoljen s seboj. Rad bi naredil bolj, kot mu običajno uspe. Kljub temu pa je človeku v zadovoljstvo, ko vidi, da tudi to, kar daje, ljudstvo visoko ceni. Prav to pa tedaj človeka navdaja z velikim zadoščenjem in željo, da bi prispeval še več, kolikor le zmore,« je vedno pravil Tito.

Razumeti moramo to, kar delamo. Cilj je eden — cest pa je tisočero!

»Mislim, da se imajo bodoče generacije od nas, od starejše generacije marsičesa naučiti, saj smo vendarle opravili

ogromne, zgodovinske stvari. In to, kar smo mi storili, ni bilo lahko, temveč smo to opravili z največjimi žrtvami. Zato bi se tudi v njihovi zavezi moralo za vedno zasidrati, da morajo za ceno največjih žrtev varovati pozitivne pridobitve, ki so jih izbojevale starejše generacije tako v vojni kot v graditvi socializma.

Vidite, to je moja želja,« je nadaljeval Tito. »In pa, da varujemo enotnost naših narodov. Kajti Jugoslavija lahko v svetu nekaj predstavlja samo, če je enotna. Drugače pa, če bi bila razcepljena, ne bi predstavljala ničesar, to pa bi bila strašna tragedija. Od nekaj je bila moja največja želja — in v tej smeri tudi nenehno delam — da bi bila Jugoslavija enotna, monolitna, da bi bili naši narodi složni med seboj. Zato smo tudi storili vse, da bi opravili ustrezne modifikacije ustave in ustvarili takšne družbene odnose, ki bi v prihodnosti onemogočili trenja in zagotovili, da bi se vsi narodi in narodnosti čutili popolnoma enakopravne, tako da ne bi bilo dominacije enega nad drugim in da bi bila Jugoslavija enotna in čvrsta. To je tisto, samo to...!«

In Tito je zaupal v delo, zaupal v delo vseh nas. In obenem trdno in zvesto zaupal v uspešnost tega dela, zaupal v bodočnost svoje Jugoslavije.

Želel je vedno in bil trdno prepričan, da bo mladina, naslednja generacija, ki živi v svobodni domovini nadaljevala delo in čuvala pridobljene sadove.

Marljivost, prepričanje, razum in resnica bodo prebredili težave, ki bi nastopile. Kajti resnica je posoda vsega: lepote, svobode, večnega življenja. Dokler smo zvesti resnici, smo zvesti sebi, dokler delamo v njenem imenu, bo naše delo rodovitno, ne bo ovenelo od pomladi do jeseni...

Življenje pa teče dalje, ne oziraje se na naše želje, na naše načrte, cilje. Beži, hiti in nas spreminja. Z njim se rojevajo in umirajo ljudje, ljudje, ki zaznamujejo pota človeške zgodovine. Lavina pusti na gori globoko sled za seboj, drevo ima svojo senco; korak se utisne v mehko pot. In tako da tudi vsaka najkrajša doba človeštva, svoječasni neizbrisni pečat in ohrani poznejšim rodovom dokument svojega delovanja in napredka. Tito je primer take politične osebnosti, ki daje svoji dobi pečat. Vrednost človeka — politika pa merimo po tem, koliko je svoje življenje posvetil osvoboditvi človeka in družbenemu napredku nasploh. Njegova pomembnost je v tem, kako globoko je prodril v zakon družbenega razvoja, koliko je v hitro spreminjajočih razmerah našel smer in povedel množice v akcijo, ki jo je naša praksa potrdila. In Tito je bil legendarni voditelj Jugoslavije, je bil velik sodobnik 20. stoletja v svetu. To je bil človek mojega, človek našega časa! Vsa Jugoslavija je

bila z navdušenjem in ljubeznijo strnjena okrog njega. Bil je človek akcije, ki vodi ljudstvo in delavski razred. Ponosni smo bili na človeka, ki smo ga imeli, ki je spoznal in videl, da družbe ne morejo spreminiti nobeni objektivni pogoji sami po sebi, če ne postaneta človeška misel in spoznanje zaveznata ustvarjalca in uresničevalca sprememb.

In narobe, zmaga samo gibanje, ki je sposobno spoznati nujnost in v njej iskati izhodiščno osnovo za revolucionarne spremembe.

In prav tu se tudi začinja velika Titova vloga v zgodovini delavskega razreda in narodov Jugoslavije. Zakaj le on — Tito je bil tista ustvarjalna osebnost našega časa revolucionarnega delavskega gibanja, ki je KPJ oborožila z največ spoznanji in sredstvi, in to ji je zagotovilo uspehe in zmago.

Tito je skromen, njegovo srce pa bogato. »Naši Partiji dolgujem sleherni uspeh, ki sem ga dosegel. Bil sem neveden mlad človek in Partija me je sprejela, me vzgojila, napravila iz mene moža. Dolgujem ji vse.«

Tako pravi Tito. Mi pa pravimo: »Dolgujemo ti vse!«

Titova misel in razum govori: Inteligentni človek ne more sprejeti teorije, da osebnosti ustvarjajo zgodovino. Po mojem mišljenju delajo ljudje zgodovino in imajo pomembno vlogo v njej, samo če razumejo potrebe in želje ljudstva in kolikor postanejo sami del ljudstva. Ako se človek loči od ljudstva, ako teži za tem, da bi ga postavili na podstavek, tedaj bo vplival drugim samo strah in sovraštvo. Strinjam se s tem, da je vloga posameznikov včasih zelo velika v zgodovini, zakaj trditi nasprotno bi bilo nesmiselno in bi zamikalo resnična dejstva. Toda vloga človeka v zgodovini je v enakem sorazmerju s stopnjo zavesti, ki jo v tistem času najdemo pri ljudstvu. Vloga človeka je tem važnejša, ako le-ta predstavlja želje ljudstva, ako izpolnjuje tisto, kar želi ljudstvo od njega, človek sam pa ni nikdar gonilna sila v zgodovini.

Gonilna sila je ljudstvo. Leto navdihuje svoje voditelje in voditelj je samo organizator in besednik tistega, kar misli ljudstvo.«

Hvala ti, dragi Tito, tvoja skromnost je bila dokaz tvojega velikega dela in uspeha. Hvaležni smo ti in v odkriti ljubezni do tebe smo strnjeni kot eden trepetati za tvoje življenje, ki nam je bilo tako dragoceno kot tvoje veliko delo.

Kako je človek neobgljeno sam na najusodnejših križpotjih dni. Nič ne pomagajo želje, nič ne pomaga skrb, ves trud. Človek ostaja sam, bori se sam. Vsak se bori za življenje, prav vsako živo bitje, še bilka sredi mrzle, gladke stene, izpostavljen na dežju, vetru in burji. Zakaj se ne bi človek? Ta je edini, ki ima največjo pravico živeti, živeti svoje, samo svoje lastno

življenje. Toda kdaj, kdaj bo človeštvo spoznalo, da je večnost dolga, življenje pa kratko, tako kratko kot hip in dragoceno kot edino le življenje.

Iz svetlobe in sladkosti je privrela bolest; izlila se je — studenec med travami — pod soncem; in še sama je bila vsa bleščeča. Dragi Tito — najdražji človek — bali smo se zate, trepetali za tvoje življenje, vendar zaman. Bil si premagan. Zadnji boj, ki si ga kot človek bil v življenju polnih zmag te je neusmiljeno strl.

Del nas si, ki živimo tvoje življenje dalje, del sodobnega sveta, ki nadaljuje tvoje pravico, tvoj resnico, tvoje delo. Vsak tvoj gib, vsaka tvoja beseda, vsaka odločitev ostaja v nas in z nami. Ostaj nam tvoja luč, ki si nam jo prižgal in sveti v prihodnost; a ugasnil si nam ti — človek. Zamrl je smeh, zastal je korak. Tvoje srce se je ustavilo. Solze v očeh, bolečina v srcih — molk.

Oči se nam odpirajo na stečaj, vendar so razskeletalne in motne od solza. Vsaka bilka na svetlih travnikih, vsak popek na drevesu, vsak sončni žarek v zraku še vsako peščeno zrno na beli poti, vse skupaj in vsaka stvar posebej nas spominja nate, vse si nam ti, vse enako in vse še posebej vredno pri-srčne ljubezni.

Bil je dan, jasen in čist, kot da bi bil ves nov. In kraj je bil res lep, lep, ker je naš. Sonce je pripekalo, toda vročina ni bila neznozna.

Koča Popović je rekel, da je poletje najlepši letni čas, ker so dnevi najdaljši, zmeraj ga posebno vzradosti, ko se prično dnevi daljšati, in neka nedoločna žalost ga obhaja, ko se pričnejo krajšati.

»In jaz sem najbolj žalosten, kadar nas začno jeseni zapuščati ptice,« je dodal Tito.

Marinka Cvetko

Izgubili smo prijatelja

Komaj leto je od tedaj, ko je Tito prišel v Bohinjsko Bistrico. Ko se je vozil z avtom po ulicah Bistrice, sem imel srečo, da sem ga fotografiral. Pomahal mi je in se nasmehnil. Bil sem srečen, da je bil pozdrav namenjen meni. Pomahal mi je z roko, s katero je pomahal stotisočem ljudem doma in v svetu. Ta roka se je utrudila in obnemogla. Nikomur ne bo več pomahala, tudi meni ne. Nikoli ne bom pozabil, da mi je pomahal človek, ki nas je popeljal v boljše, lepše življenje, človek, katerega smo imeli vsi radi. Tudi jaz sem te imel rad, tovariš Tito in trudil se bom, da bo moj delež v graditvi še lepše Jugoslavije čim večji.

Jože Stalc

Po večkratnem izboljšanju zdravstvenega stanja v času njegove bolezni, sem še vedno upal, da ne bo prišlo do najhujšega. Zato me je še toliko bolj pretresla njegova smrt. Kljub temu, da je tov. Tito umrl, bo še živel v naših srcih, v srcih vseh Jugoslovanov in v srcih vseh delavcev sveta, ki znajo ceniti mir. Delavci se bomo potrudili, da ne bomo odstopali od njegove začrtane poti.

Đuro Štabi, galvanizer

Ko sem zvedela za to žalostno novico, da je prenehalo biti srce našega ljubljene tovariša Tita, me je pretresla velika žalost, ki se je z besedami ne da izraziti. Zavedam se, da smo z njim izgubili največjega sina naše domovine, tvorca vseh pridobitev nas delovnih ljudi. Svet pa je z njim izgubil svetovnega borca za mir in ustanovitelja neuvrščenosti. Trdno sem prepričan, da bomo nadaljevali pot, ki jo je Tito nakazal z vsem svojim delom. Za nas bo ostal vedno živ.

Marija Pogorevc, ročna varilka na opremi

Kljub temu, da se ga je huda bolezen lotila v visoki starosti, sem še upala, da bo zmagal tudi v tem boju, kot je že v toliko drugih. Televizijska vest me je močno prizadela, saj smo delavci z njim izgubili prvega borca za delavske pravice, za vse tisto, kar uživamo danes svobodni in v miru. Upam, da bomo vsi skupaj s tistimi, ki bodo vodili našo politiko, znali obdržati smer, ki jo je začrtal in vodil naš Tito.

Ivana Benedik, ročna varilka

Težko je z besedami povedati, kar v tem trenutku občutim sam in vsi delavci. Izgubili smo voditelja, ki je skozi revolucijo z vsemi narodi naše domovine znal ustvariti neprecenljive pridobitve predvsem nam delavcem. Te pridobitve bomo znali ceniti, ne bomo se odvrnili od začrtanih poti. Njegovo izgubo bomo nadoknadili z lastnim delom in z vero v vse tisto, kar smo si z njim na čelu priborili.

Jože Bele, ročni varilec na popravilu verig

VERIGA je glasilo delovne organizacije Slovenske železarne — Veriga n. sol. o., Lesce. Izhaja enkrat mesečno. Ureja uredniški odbor: Kozamernik Marjana, dipl. oec., Arh Zdenka, Vidic Božena, Vovk Franci in Torkar Mitja. Odgovorni urednik Torkar Mitja
Glasilo je po 7. točki 36. člena Zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Ur. list SFRJ, št. 33/72) in mnenja sekretariata za informiranje SRS prosto plačila prometnega davka. — Tiska: Tiskarna Ljubljana.